

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĒL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES, TAUTYBĒS, PILIETYBĒS, KALBOS, KILMĒS, LYTINĒS ORIENTACIJOS, ETNINĒS PRIKLAUSOMYBĒS PAGRINDAIS MIGRACIJOS DEPARTAMENTUI PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS NAGRINĖJANT PRAŠYMĄ SUTEIKTI LEIDIMĄ LAIKINAI GYVENTI LIETUVOJE TYRIMO

2022 m. sausio 3 d. Nr. (21)SN-189)SP-70
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2021 m. lapkričio 8 d. buvo gautas pareiškėjo J. C. (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties, tautybės, pilietybės, kilmės, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės pagrindais Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Departamentas) nesiiimant veiksmų.

Pareiškėjas skunde nurodė, kad su partneriu rugpjūčio mėnesį Danijoje sudarė teisėtą santuoką. Iki šiol sutuoktinis turėjo laikiną leidimą gyventi Lietuvoje dėl darbo. Rugpjūčio 31 d. buvo pateiktas prašymas suteikti leidimą gyventi Lietuvoje pagal šeimos susijungimo pagrindą (turimo leidimo gyventi Lietuvoje galiojimas baigėsi š. m. lapkričio 26 d.). Pareiškėjas nurodė, kad prašymas nėra pradėtas nagrinėti, nors atsakymas skubos tvarka turėjo būti gautas per 2 mėnesius. Departamentas vengia pateikti informaciją – Pareiškėjas negavo pranešimo, kad prašymo nagrinėjimas yra atidėtas. Pareiškėjas gavo tik paaiškinimą, kad spalio mėnesį prioritetas buvo teikiamas nagrinėti „nelegalių migrantų“ (taip skunde) prašymus. Pareiškėjas teigia, kad tai nepaaiškina, kodėl prašymas nebuvo pradėtas nagrinėti nei rugsėjį, nei spalį.

Pareiškėjo teigimu, jo sutuoktinio darbovietėje buvo įdarbinta užsieniečių iš Uzbekistano, kurie pateikė prašymus dėl leidimo gyventi Lietuvoje panašiu metu, bet jau yra gavę atsakymus į šiuos prašymus.

Pareiškėjas įžvelgė diskriminaciją dėl vieno ar kelių požymių. Jo sutuoktinis yra Rusijos Federacijos pilietis. Santuoka yra sudaryta tarp tos pačios lyties asmenų, tad Pareiškėjas mano, kad jis ir jo sutuoktinis yra diskriminuojami dėl homofobiškų pažiūrų (galima diskriminacija dėl lytinės

orientacijos). Pareiškėjas teigia, kad jis ir jo sutuoktinis yra diskriminuojami, nes nėra „nelegalūs migrantai“, o Lietuvos Respublikos pilietis ir teisėtai Lietuvoje gyvenantis asmuo.

Pareiškėjas pabrėžė, kad, jeigu laiku nebus pateiktas sprendimas, Pareiškėjo sutuoktinis privalės palikti Lietuvos Respubliką. Laukimo periodu sutuoktinis privalo papildomai sumokėti už papildomą vizą. Pareiškėjas įtaria, jog tokiu būdu Departamentas galėjo tyčia sukelti tokią situaciją, kad „pasipinigautų“. Kol Pareiškėjo sutuoktinis negaus vizos, jis negalės eiti savo pareigų darbe.

Pareiškėjas Tarnybos prašo išnagrinėti jo situaciją, pateikti išvadas ir, jeigu Pareiškėjas yra teisus, prašo „paveikti ir paskatinti Departamento darbuotojus tinkamai atlikti savo darbą ir įsipareigojimus“.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2021 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. (21)SN-189)S-620 kreipėsi į Departamentą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar Pareiškėjas ir jo sutuoktinis kreipėsi į Departamentą dėl leidimo gyventi Lietuvoje šeimų susijungimo pagrindu; jei taip – koks priimtas sprendimas; ar Pareiškėjo ir jo sutuoktinio kreipimasis buvo pradėtas nagrinėti; jei ne – dėl kokių priežasčių; ar Pareiškėjo ir jo sutuoktinio prašymo nenagrinėjimas ar vėlesnis nagrinėjimas susijęs su jų lytimi, tautybe, pilietybe, kalba, kilme, lytine orientacija, etnine priklausomybe; jei ne, buvo prašyta pateikti tai paneigiančius faktus; kokie galiojantys teisės aktai reglamentuoja tokių prašymų nagrinėjimą ir kokius terminus numato.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu, susijusią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2021 m. gruodžio 15 d. Tarnyboje buvo gautas Departamento 2021 m. gruodžio 15 d. raštas Nr. 10K-38672 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo Tarnybai buvo pateikta informacija dėl atliekamo tyrimo.

Departamentas rašte nurodė:

„Informuojame, kad užsieniečių prašymų išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi pateikimo, nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) ir Leidimų laikinai gyventi Lietuvoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro

2005-10-12 įsakymu Nr. 1V-329 „Dėl Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas), nuostatos.

Pareiškėjo sutuoktiniui buvo išduotas leidimas laikinai gyventi, galiojantis nuo 2019-11-26 iki 2021-11-26, pagal Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 punktą ir 44 straipsnio 1 dalies 3 punktą kaip ketinančiam dirbti Lietuvos Respublikoje užsieniečiui, kurio profesija yra įtraukta į Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus patvirtintą profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis. 2021-07-30 pareiškėjo sutuoktinis per Lietuvos migracijos informacinę sistemą (toliau – MIGRIS) užpildė prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi ir, vadovaujantis Tvarkos aprašo 10 punktu, 2021-08-23 atvyko į Migracijos departamento Vilniaus skyrių, tačiau prašymą atsiėmė ir užpildė naują prašymą – išduoti leidimą laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu pagal Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 3 punktą¹ ir 43 straipsnio 1 dalies 5 punktą², kadangi Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio sutuoktinis, kuris yra Lietuvos Respublikos pilietis. Šis prašymas buvo priimtas pareiškėjo sutuoktiniui atvykus į Migracijos departamento Vilniaus skyrių, 2021-08-31.

Pagal Įstatymo 40 straipsnio 5 dalį užsienietis, turintis leidimą laikinai gyventi, pasikeitus aplinkybėms, lemiančioms šio leidimo išdavimo pagrindą, privalo gauti naują leidimą laikinai gyventi. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo sutuoktinis nusprendė pakeisti leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindą, jis pateikė prašymą ne pakeisti, o išduoti leidimą laikinai gyventi. Informuojame, kad prašymų išduoti leidimą gyventi nagrinėjimo terminai yra nustatyti Įstatymo 33 ir 34¹ straipsniuose. Pagal Įstatymo 33 straipsnio 1 dalies 1 punktą užsieniečio prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi turi būti išnagrinėtas ir leidimas gyventi turi būti išduotas, pakeistas arba atsisakyta jį išduoti ar pakeisti ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos. Pagal Įstatymo 34¹ straipsnio 1 dalį užsieniečio prašymu prašymas išduoti ar pakeisti leidimą gyventi gali būti nagrinėjamas ir šis dokumentas gali būti išduodamas ar keičiamas skubos tvarka. Nagrinėjant užsieniečio prašymą išduoti ar pakeisti leidimą gyventi ir šį dokumentą išduodant ar keičiant skubos tvarka, šio Įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti terminai

¹ **40 straipsnis. Leidimo laikinai gyventi išdavimo ir keitimo pagrindai**

1. Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu:

<...>

3) yra šeimos susijungimo atvejis;

² **43 straipsnis. Leidimo laikinai gyventi išdavimas užsieniečiui šeimos susijungimo atveju**

1. Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui šeimos susijungimo atveju, kai:

<...>

5) Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis ir kuris yra Lietuvos Respublikos pilietis arba užsienietis, turintis leidimą gyventi;

trumpinami per pusę. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo sutuoktinis prašė išduoti leidimą laikinai gyventi skubos tvarka (atitinkamai sumokant dvigubai didesnę valstybės rinkliavą), jo prašymas turėjo būti išnagrinėtas per 2 mėn. nuo prašymo priėmimo Migracijos departamento Vilniaus skyriuje dienos, t. y. iki 2021-10-31.

2021-11-04 pareiškėjas Migracijos departamento bendruoju elektroninio pašto adresu info@migracija.gov.lt kreipėsi į Migracijos departamentą, prašydamas pateikti raštišką situacijos paaiškinimą ir nurodyti, kada bus priimtas sprendimas dėl pareiškėjo sutuoktinio prašymo. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo prašymas nebuvo pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, jam, vadovaujantis Klientų aptarnavimo Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo, patvirtinto Migracijos departamento direktoriaus 2020-12-07 įsakymu Nr. 3K-319 „Dėl Klientų aptarnavimo Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 33 punktu, buvo pateikta tik bendro pobūdžio informacija apie prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi nagrinėjimo terminus. Pareiškėjui taip pat buvo pateikta informacija apie prašymų pateikimo Migracijos departamentui būdus, norint gauti asmeninio pobūdžio informaciją, bei papildomai paaiškinta, kad spalio mėnesį vienas iš pagrindinių Migracijos departamento uždavinių – kuo greičiau išnagrinėti visų neteisėtai atvykusių migrantų pateiktus prieglobsčio prašymus (tuo metu Migracijos departamentas nagrinėjo daugiau nei 2,5 tūkst. tokių prašymų), todėl Migracijos departamentas iš anksto atsiprašo klientų, jei sutelkus žmogiškuosius išteklius į neeilinės situacijos sprendimą, paslaugų teikimas užtruks ilgiau.

2021-11-08 pareiškėjo užklausa dėl jo sutuoktinio prašymo nagrinėjimo buvo užregistruota, o 2021-11-09, t. y. be nepagrįsto delsimo, Migracijos departamentas priėmė sprendimą išduoti pareiškėjo sutuoktiniui leidimą laikinai gyventi. Leidimas laikinai gyventi pareiškėjo sutuoktiniui buvo įteiktas 2021-11-15.

Informuojame, kad Migracijos departamentas pareiškėjo sutuoktinio prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjo 9 dienomis ilgiau nei nustatytas terminas ne dėl pareiškėjo sutuoktinio lyties, tautybės, pilietybės, kilmės, lytinės orientacijos ar etninės priklausomybės, o dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 517 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“ paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos visoje šalyje dėl masinio užsieniečių antplūdžio, kuri tiesiogiai paveikė Migracijos departamento, kaip vienintelės Lietuvos Respublikos institucijos, įgaliotos nagrinėti prašymus suteikti prieglobstį Lietuvoje, darbą. Pažymime, kad Migracijos departamentas dar 2021-10-04 savo interneto puslapiuose

www.migracija.lrv.lt³ ir www.migracija.lt⁴ buvo paskelbęs, kad, siekdamas kuo greičiau išnagrinėti visų neteisėtai atvykusių migrantų pateiktus prieglobsčio prašymus, Migracijos departamentas pasitelkė daugiau kompetentingų departamento darbuotojų, dėl ko kitų paslaugų teikimas galėjo užtrukti ilgiau. Taigi, ne tik pareiškėjo sutuoktiniui, bet ir kitiems užsieniečiams Migracijos departamento paslaugų teikimas užtruko dėl ženkliai padidėjusio Migracijos departamento darbo krūvio valstybės lygio ekstremalios situacijos metu.

Papildomai pažymime, kad užsienietis, pildydamas prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi, nenurodo nei tautybės, nei kilmės, nei etninės priklausomybės, užsienietis privalo nurodyti tik savo pilietybę arba pažymėti, kad yra asmuo be pilietybės, jeigu neturi jokios valstybės pilietybės (Tvarkos aprašo 1 priedas). Pareiškėjas nurodė, kad jo sutuoktinis yra Rusijos Federacijos pilietis, todėl galimai yra diskriminuojamas dėl savo pilietybės. Kaip matyti iš Migracijos departamento skelbiamų migracijos metraščių⁵, Rusijos Federacijos piliečiai sudaro trečią pagal dydį Lietuvos Respublikoje gyvenančių užsieniečių grupę, kurie kiekvienais metais prašo ir kuriems Migracijos departamentas išduoda ir pakeičia apie 2–3 tūkst. leidimų laikinai gyventi (didžiausią užsieniečių grupę sudaro Ukrainos piliečiai, antra pagal dydį – Baltarusijos Respublikos piliečiai). Pažymime, kad visi prašymai išduoti leidimą laikinai gyventi yra nagrinėjami vertinant ne užsieniečio pilietybę, o Įstatymo 40 straipsnyje nurodytą leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindą (pavyzdžiui, šeimos susijungimas, darbas, studijos, teisėta veikla ir kt.) ir Įstatymo 26 straipsnyje nurodytas leidimo laikinai gyventi išdavimo sąlygas, taip pat nustatant, ar nėra Įstatymo 35 straipsnyje nustatytų atsisakymo išduoti leidimą laikinai gyventi pagrindų.

Pasisakydami dėl pareiškėjo skunde išdėstytos nuomonės, kad jis ir jo sutuoktinis yra galimai diskriminuojami dėl savo lyties ir lytinės orientacijos (sudaryta santuoka tarp tos pačios lyties asmenų), informuojame, kad, Migracijos departamentas, priimdamas sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 3 punktą ir 43 straipsnio 1 dalies 5 punktą, nevertina, ar santuoka yra sudaryta tarp skirtingos ar tos pačios lyties asmenų, yra vertinamas tik sudarytos santuokos teisėtumas (pagal Tvarkos aprašo 29.17.2 papunktį užsienietis kartu su prašymu išduoti leidimą laikinai gyventi turi pateikti santuoką patvirtinantį dokumentą arba registruotos partnerystės sutartį). Papildomai pažymime, kad Migracijos departamentas savo poziciją dėl leidimų laikinai gyventi išdavimo tos pačios lyties asmenų santuokos pagrindu jau buvo išdėstęs Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui nagrinėjant bylą Nr. 16/2016 – leidimas

³ <https://migracija.lrv.lt/lt/naujienuos/spalio-menesi-prioritetas-skiriamas-prieglobscio-prasymams>

⁴ <https://www.migracija.lt/lt/-/spalio-m%C4%97nes%C4%AF-prioritetas-skiriamas-prieglobs%C4%8Dio-pra%C5%A1ymams?redirect=%2FIt%2Fnaujienuos>

⁵ <https://migracija.lrv.lt/lt/statistika/migracijos-metrasciai>

laikinei gyventi šeimos susijungimo pagrindu užsieniečiui, kitoje valstybėje sudariusiam santuoką su tos pačios lyties Lietuvos Respublikos piliečiu, gali būti išduotas, atsižvelgiant į naujausią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką nagrinėjamu klausimu ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą diskriminacijos draudimą (žr. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2019 m. sausio 11 d. nutarimą Nr. KT3-N1/2019).

Apibendrinami tai, kas išdėstyta, informuojame, kad pareiškėjo sutuoktinio prašymas dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo buvo išnagrinėtas, praleidus 2 mėn. nagrinėjimo terminą, ne dėl pareiškėjo ar jo sutuoktinio individualių savybių, o dėl bendros valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio, turėjusios tiesioginės įtakos Migracijos departamento funkcijų atlikimui. Apie šias aplinkybes Migracijos departamentas buvo viešai skelbęs dar nesuėjus pareiškėjo sutuoktinio prašymo išnagrinėjimo terminui. Papildomai pažymime, kad sprendimas dėl pareiškėjo sutuoktinio prašymo buvo priimtas be nepagrįsto delsimo, o naujas leidimas laikinai gyventi jam buvo įteiktas dar iki turėto leidimo laikinai gyventi galiojimo pabaigos.

Pareiškėjas savo skunde taip pat įtaria, kad Migracijos departamentas, nustatytu laiku neišnagrinėjęs pareiškėjo sutuoktinio prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi, norėjo, kad pareiškėjo sutuoktinis kreiptųsi dėl nacionalinės vizos išdavimo, tokiu būdu tyčia sudarant situaciją, turint tikslą „pasipinigauti“. Tokie pareiškėjo įtarimai neturi nei faktinio, nei teisinio pagrindo. Pagal Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“, 1 punktą valstybės rinkliava sumokama į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą. Taigi visos Migracijos departamente priimanamos valstybės rinkliavos (tiek už prašymo išduoti užsieniečiui leidimą laikinai gyventi priėmimą, nagrinėjimą, sprendimo priėmimą ir leidimo laikinai gyventi išdavimą (neišdavimą), tiek už prašymo išduoti nacionalinę vizą (D) svarstymą, sprendimų dėl nacionalinės vizos (D) išdavimo ar atsisakymo ją išduoti priėmimą Lietuvos Respublikoje) yra prašymą teikiančio asmens tiesiogiai sumokamos į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos surenkamąsias sąskaitas pagal nustatytus įmokų kodus. Tai reiškia, kad jokia valstybės rinkliava už Migracijos departamento teikiamas paslaugas nėra mokama į Migracijos departamento sąskaitas ir Migracijos departamentas neturi ir negali turėti jokio intereso „pasipinigauti“ iš savo teikiamų paslaugų.

Papildomai informuojame, kad pagal Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 2 punktą sumokėta valstybės rinkliava arba jos dalis grąžinama, jeigu paslaugos

nesuteikiamos. Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjo prašymas nebuvo išnagrinėtas skubos tvarka, Migracijos departamentas 2021-11-09 išsiuntė pareiškėjui pažymą dėl valstybės rinkliavos dalies nepanaudojimo, kurioje nurodė, kad dalis pareiškėjo sutuoktinio sumokėtos valstybės rinkliavos (120 Eur) nebuvo panaudota ir gali būti grąžinta pagal Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 10 straipsnio 1 dalį. Pareiškėjo sutuoktinis šią pažymą gali pateikti Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, kuri grąžins pareiškėjo sutuoktinio sumokėtą ir nepanaudotą valstybės rinkliavos dalį.

Atsakydami į pareiškėjo skunde nurodytus teiginius, kad kitiems užsieniečiams, kurie prašymus išduoti leidimus laikinai gyventi pateikė panašiu metu kaip ir pareiškėjo sutuoktinis, tačiau kuriems sprendimai dėl leidimų laikinai gyventi išdavimo buvo priimti greičiau, šių aplinkybių negalime nei patvirtinti, nei paneigti, kadangi skunde nėra pateikti šių užsieniečių duomenys. Tačiau teikiame bendrą informaciją apie aplinkybes, nuo kurių gali priklausyti prašymų nagrinėjimo terminai.

Kaip jau minėjome aukščiau, prašymų išduoti ar pakeisti leidimą gyventi nagrinėjimo terminai yra nustatyti Įstatymo 33 ir 34¹ straipsniuose. Iš šių straipsnių nuostatų matyti, kad prašymų nagrinėjimo terminai gali skirtis priklausomai nuo įvairių aplinkybių: ar pateiktas prašymas išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi; koku pagrindu užsienietis prašo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi; ar užsienietis prašo nagrinėti jo prašymą bendra ar skubos tvarka. Prašymų nagrinėjimo terminas taip pat gali priklausyti nuo būtinybės kreiptis į kitas institucijas dėl išvadų pateikimo, duomenų patikslinimo, užsieniečio pateiktų ir Migracijos departamento surinktų dokumentų ir duomenų įvertinimo, kitų teisės aktuose nustatytų procedūrų atlikimo. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, panašiu metu pateikti prašymai gali būti išnagrinėti skirtingais terminais, priklausomai nuo kiekvieno atvejo individualių aplinkybių.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu vertinama, ar Departamentas, nagrinėdamas Pareiškėjo ir jo sutuoktinio prašymą suteikti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje pagal šeimos susijungimo pagrindą, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, pagal kurias įgyvendindamas lygias galimybes, prekių parduotojas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus,

lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas).

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą

varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrįnėjamu atveju Pareiškėjo sutuoktinis 2021 m. rugpjūčio 31 d. Departamentui pateikė prašymą suteikti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje pagal šeimos susijungimo pagrindą (Pareiškėjas ir jo sutuoktinis santuoką sudarė Danijoje). Pareiškėjas teigė, kad prašymas skundo pateikimo metu (2021 m. lapkričio 8 d.) nebuvo pradėtas nagrinėti, nors atsakymas skubos tvarka turėjo būti gautas per 2 mėnesius. Pareiškėjas įžvelgė diskriminaciją dėl homofobiškų pagrindų (lytinės orientacijos), taip pat Pareiškėjas teigė, kad jis ir jo sutuoktinis yra diskriminuojami, nes nėra „nelegalūs migrantai“, o Lietuvos Respublikos pilietis ir teisėtai Lietuvoje gyvenantis asmuo (Rusijos Federacijos pilietis). Skundo formoje Pareiškėjas pažymėjo, kad skirtingą traktavimą jaučia dėl lyties, tautybės, pilietybės, kilmės, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių parduotojas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Departamentas Tarnybai pateikė informaciją, kad Pareiškėjo sutuoktinis 2021 m. rugpjūčio 23 d. atvyko į Departamento Vilniaus skyrių ir užpildė prašymą išduoti leidimą laikinai

gyventi šeimos susijungimo pagrindu (pagal Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 40 straipsnio 1 dalies 3 punkto ir 43 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatas), kadangi Lietuvos Respublikoje gyvena užsieniečio sutuoktinis, kuris yra Lietuvos Respublikos pilietis. Šis prašymas buvo priimtas Pareiškėjo sutuoktiniui atvykus į Departamento Vilniaus skyrių 2021 m. rugpjūčio 31 d.

Atsižvelgiant į tai, kad išduoti leidimą laikinai gyventi buvo prašoma skubos tvarka, įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti terminai trumpinami per pusę, t. y., prašymas turėjo būti išnagrinėtas per 2 mėnesius nuo prašymo priėmimo (iki 2021 m. spalio 31 d.); Departamentas nurodė, kad 2021 m. lapkričio 9 d., be nepagrįsto delsimo, Departamentas priėmė sprendimą išduoti Pareiškėjo sutuoktiniui leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Leidimas buvo įteiktas 2021 m. lapkričio 15 d.

Departamentas nurodė, kad prašymą nagrinėjo 9 dienomis ilgiau nei nustatytas terminas ne dėl Pareiškėjo sutuoktinio lyties, tautybės, pilietybės, kilmės, lytinės orientacijos ar etninės priklausomybės, o dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 517 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“ paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos visoje šalyje dėl masinio užsieniečio antplūdžio, kuri tiesiogiai paveikė Departamento, kaip vienintelės Lietuvos Respublikos institucijos, įgaliotos nagrinėti prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje, darbą.

Departamentas pažymėjo, kad 2021 m. spalio 4 d. savo interneto tinklalapiuose www.migracija.lrv.lt⁶ ir www.migracija.lt⁷ buvo paskelbęs, kad, siekdamas kuo greičiau išnagrinėti visų neteisėtai atvykusių migrantų pateiktus prieglobsčio prašymus, Migracijos departamentas pasitelkė daugiau kompetentingų departamento darbuotojų, dėl ko kitų paslaugų teikimas galėjo užtrukti ilgiau. Taigi, ne tik pareiškėjo sutuoktiniui, bet ir kitiems užsieniečiams Migracijos departamento paslaugų teikimas užtruko dėl žymiai padidėjusio Migracijos departamento darbo krūvio valstybės lygio ekstremaliosios situacijos metu.

Departamentas taip pat paaiškino, kad užsienietis, pateikdamas prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi, nenurodo nei tautybės, nei kilmės, nei etninės priklausomybės – privaloma nurodyti tik savo pilietybę arba pažymėti, kad yra asmuo be pilietybės (jeigu neturi jokios valstybės pilietybės). Departamentas informavo, kad Rusijos Federacijos piliečiai (Pareiškėjo

⁶ <https://migracija.lrv.lt/lt/naujienos/spalio-menesi-prioritetas-skiriamas-prieglobscio-prasymams>

⁷ <https://www.migracija.lt/lt/-/spalio-m%C4%97nes%C4%AF-prioritetas-skiriamas-prieglobs%C4%8Dio-pra%C5%A1ymams?redirect=%2Flt%2Fnaujienos>

sutuoktinis yra Rusijos Federacijos pilietis) yra trečia pagal dydį Lietuvos Respublikoje gyvenančių užsieniečių grupė, Departamentas šiai grupei išduoda ir pakeičia apie 2–3 tūkst. leidimų laikinai gyventi. Departamentas teigė, kad pilietybė neturi reikšmės išduodant leidimą laikinai gyventi, o Departamentas remiasi Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties nuostatomis.

Departamentas pabrėžė, kad, priimant sprendimus dėl leidimo gyventi išdavimo pagal Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 40 straipsnio 1 dalies 3 punktą ir 43 straipsnio 1 dalies 5 punktą, nevertintina, ar santuoka yra sudaryta tarp skirtingos ar tos pačios lyties asmenų, bet yra vertinamas santuokos teisėtumas. Taip pat pabrėžtina, kad leidimas laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu užsieniečiui, kitoje valstybėje sudariusiam santuoką su tos pačios lyties Lietuvos Respublikos piliečiu, gali būti išduotas atsižvelgiant į naujausią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką nagrinėjamu klausimu ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą diskriminacijos draudimą (žr. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2019 m. sausio 11 d. nutarimą Nr. KT3-N1/2019).

Departamentas apibendrinamas pabrėžė, kad Pareiškėjo sutuoktinio prašymas dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo buvo išnagrinėtas praleidus 2 mėnesių nagrinėjimo terminą ne dėl Pareiškėjo ar jo sutuoktinio individualių savybių, o susidarius bendrai valstybės lygio ekstremaliai situacijai dėl masinio užsieniečių antplūdžio, turėjusio tiesioginės įtakos Departamento funkcijų atlikimui.

Atsižvelgiant į visą skundo tyrimo metu surinktą informaciją, darytina išvada, kad nėra pagrindo teigti, jog Pareiškėjo sutuoktinio prašymas suteikti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje šeimos susijungimo pagrindu buvo nesvarstomas dėl Pareiškėjo ar jo sutuoktinio lyties, tautybės, pilietybės, kilmės, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės. 2021 m. lapkričio 9 d. sprendimas suteikti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje buvo suteiktas, taigi negalima teigti, kad Departamento teikiamos viešosios paslaugos nebuvo suteiktos arba jas atsisakyta teikti dėl pirmiau išvardintų pagrindų. Pripažintina, kad Departamentas sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje pateikė praleisdamas Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties nustatytą terminą, bet nėra pagrindo teigti, kad vėlavimas buvo pagrįstas diskriminacinėmis nuostatomis dėl lyties, tautybės, pilietybės, kilmės, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės. Kaip nurodė Departamentas, vėluota (praleistas terminas) dėl valstybės lygio ekstremalios situacijos, susijusios su masiniu užsieniečių antplūdžiu, ir tiesiogiai su tuo susijusio padidėjusio krūvio Departamento darbuotojams.

Konstatuotina, kad remiantis visu tuo, kas išdėstyta pirmiau, ir remiantis Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 5 punkto nuostatomis, skundas pripažįstamas nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.

Atkreiptinas dėmesys, kad, remiantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 5 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolierius – Lietuvos Respublikos Seimo skiriamas valstybės pareigūnas, ginantis žmogaus teises ir laisves, tiriantis pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo bei siekiantis gerinti viešąjį administravimą. Pagal Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio 1 dalies nuostatas, biurokratizmas – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos kontaktai: Gedimino pr. 56, 01110 Vilnius; + 370 706 65105; ombuds@lrski.lt.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, kadangi nepasitvirtino skunde nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Departamentą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė